

Час

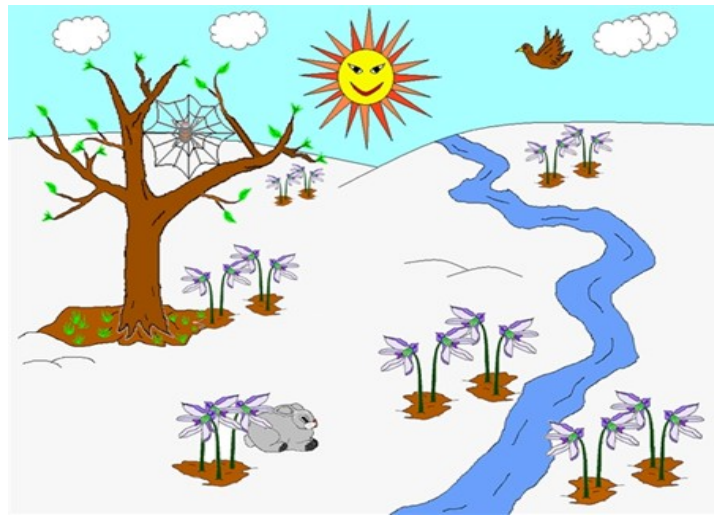
Частың онзагай хевирлерин
уругларга өөредип.

Час-даа бисче чаңчыл-биле
Шала дүрген доо кел чор.
Хөртүктерни базарга-даа,
Көк суг болуп эрип чору.

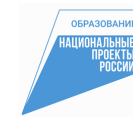
Ак-хар эрэн, ак хар эрэн.
Аяс хүннер узай берген.
А ол дээрге ёзулуг-ла
Аалчы частың келгени-дир.

Карандылар шөлде илдең,
Кайыын тура көстүп чыдыр.
Кандыг кончуг боду чылыг,
Кайгамчыктыг эки час боор!

Час

Өйү кээрге час-даа дүжер,
Өлүгленген бойдус өттүр:
Черниң өнү ногаарарар,
Чечек частып, саглаңнай бээр.
Чылыын, соогун, сериин, изи-
ин,
Черивиске өргүп келир
Чылывыстың үелерин
Чыып каарга, бөлүү мындыг:
Часкы айлар: март, апрель, май
Чайгы айлар: июнь, июль, ав-
густ.
Күскү айлар: сентябрь, ок-
тябрь, ноябрь.

ФЕДЕРАЛДЫГ ТӨЛЕВИЛЕДЕР
«ЧАШ АЖЫ-ТӨЛДҮГ ӨГ-БҮЛЭЛЕРГЕ
ДЕТКИМЧЕ», «АМГЫ ҮЕНИҢ ШКОЛАЗЫ»

Тыва Республиканың Дзун-Хемчик кожуунунң
Чадаана хоорайның школа назыны четпээн
уругларның муниципалдыг автономнуг өөредилге
албан чери «Хээлер» уруглар сады

АДА-ИЕНИҢ СҮМЕ АЛЫР ТӨВҮ

**“А м ы д ы р а л д ы ң
ч е л э э ж и”**

Үндүрүлгө №18

ЧАС

**Ортумак бөлүктүн ада-иезинге
сүмелер**

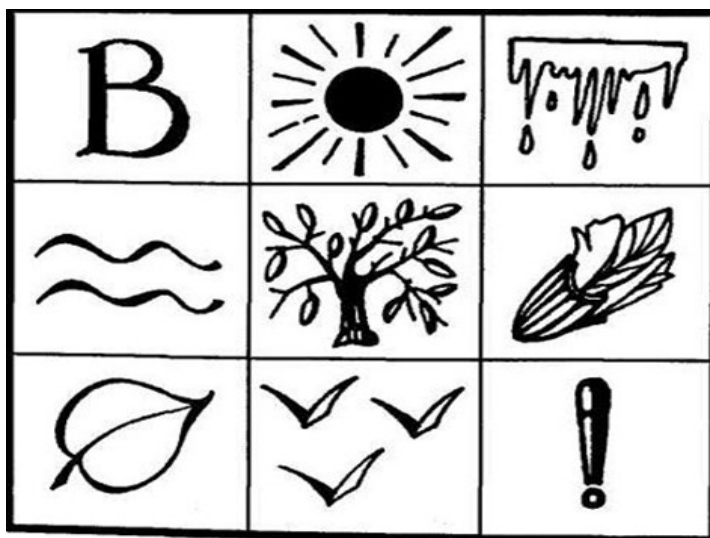
Үндүрүлгениң тургузукчузу -
Монгуш Венера Сумбанаевна,
кижизидикчи башкы

Час

Күзенчиг май – частың айы
Хүлүмзүрүп үнүп келди.
Алдын херел черже саарлып,
Аян-шыкты дола берди.

Чечек-бүрү саглаңайнып,
Черниң кырын каастай берди.
Дамырактар шулурткайнып,
Далаш маңын салывытты.
Делгем шөлдү тараажылар
Демниг тарып киривитти.

Чаштар чараш

Чазын ужуп чанып келир
Чалгынныг куш – сайлык ча-
раш.
Садиктерде чаржып, ырлаан
Чаптанчыглар – чаштар чараш.
Черниң кырын каастаптар
Чечектерниң өңү чараш.
Четтинчипкеш, чыскаалыптар
Чечек ышкаш чаштар чараш.
Өзеннерден эккелгештиң,
Өстүрерге ыяш чараш.
Өөренир деп белеткенген
Өөрүшкүлүг чаштар чараш.

Арык-сумун казып бээрге,
Агып бадар суглар чараш,
Ажыл-ишти кыла бээрге,
Амгы бистиң чаштар чараш.

ЧАСКЫ ШИНЧИ

Хек-даваннар

Хөртүк чаны карандыда
Көскүленнээн хек-даваннар
Көгереңнээн салбаан чаткан.

Дээр

Чиңгир көк бооп хуулбаза-даа
Шимчеп, көшкен булут дээрде
Читкен аът дег көстүп кээп-тир.

Хем

Булукталып, дүжеп кыштааш
Бууккан хем оттуп, сергеп,
Булуттарны чуруй берди.

Хөртүк

Хөртүк эрээш, белди куду
Хөглөп баткаш, оргулаашка
Хөөлбектелгеш, оожургаан.

Хөөлбек

Даңгаар эртен хөрзүн чылаан-
Таалаан хөөлбек бус бооп хуулгаш,
Даглар бажын бүдээлгелээн.